

Telegraful Român

ORGANUL OFICIAL AL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE ROMANE DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU
ȘI AL EPISCOPIILOR CLUJ ȘI ORADEA

Abonamentul

pentru parohii cl. I Lei 40; cl. II Lei 30; cl. III Lei 25. Particulari Lei 25. Autorități și străinătate Lei 50. De sprijin Lei 75. Pentru America 10 Dolari.

Articolele și corespondența

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. — Scrisorile nefrancate se refuză.

Prețul inserțiunilor

un cm.² 60 Bani pentru odată; dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător. Inserțiunile se adresează ADMINISTRĂȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, strada 1 Mai Nr. 35.

Problema Păcii în lumina evenimentelor internaționale

Din regiunile polare ale zăpezilor eterne, vină în ținuturile arzătoare ale ecuatorului, din insulele marilor oceane și pînă în inima celor mai întinse continente — sute și sute de milioane de oameni, de toate rasele și de toate graiurile pămîntului, își mărturisesc hotărît voința lor de pace, de întărire a prieteniei între popoare și ca pe calea pașnică a tratativilor să se puie temelie unei păci drepte și trainice în întreaga lume. Aceasta este acum cea mai puternică și cea mai vie năzuință a tuturor oamenilor cinstiți de pe pămînt.

Niciodată, în decursul sbuciumatei sale istorii, omenirea n-a dorit cu mai multă înflăcărare să trăiască în tihnă, să înlăture măcelurile din viața popoarelor și să statornicească o pace îndelungată.

Suferințele pe care le-a semănat ultimul război mondial, distrugerile de vieți și bunuri omenesti și ruinele — care prin multe locuri încă se mai înalță pustii, negre, spre cerul senin, — sînt pururea vii în mintea și în inima oricărui om cinstit și-l îndeamnă să se ridice, cu hotărîre și cu eroism, împotriva oricărei încercări de a arunca omenirea în alte măceluri, în alte suferințe mai mari și mai cumplite.

Anii de neliniște, de temeri justificative și de îngrijorări, prin care trece de cîtăva vreme omenirea, văzînd pregătirile înfrigorate și larva asurzitoare pe care o fac imperialiștii anglo-americani ce urmăresc să deslănțue un al treilea război mondial — au determinat o trezire a conștiinței umane, a sentimentului răspunderii pe care fiecare om o are față de sine însuși, dar și față de întreaga omenire.

Peste deosebirile de culoare, de rasă, de naționalitate, de convingeri politice și filosofice, de credințe religioase, a crescut simfămîntul solidarității umane față de viitorul pe care suntem dator să-l clădim urmașilor.

Astfel s-a născut și a crescut, zi de zi, an de an, dorința de pace a popoarelor și hotărîrea lor de a lupta din toate puterile lor pentru ca sgomotele asurzitoare ale bombelor aducătoare de moarte să nu mai tulbure munca pașnică a oamenilor harnici, pentru ca lacrimile să nu mai secătuiască ochii senini ai mamelor ce-și leagă pruncii, pentru ca groaza să nu mai rămînă întipărită pe chipurile nevinovate ale copiilor.

Iată de ce sutele de milioane de oameni de pe întreg cuprinsul pămîntului întîmpină evenimentele importante ale luptei pentru pace cu voința fermă de a înapărta norii gri și amenințători care întunecă viața omenirii, creînd premisele stabilirii unei păci trainice și drepte.

Evenimentele petrecute în ultima vreme în viața internațională sînt dovezi evidente că for-

tele păcii cresc cu un avînt nestăvilit, că pacea poate fi și va fi cucerită, prin lupta unită și organizată a tuturor celor ce o socotesc drept bunul cel mai de preț al vieții.

Astfel după încheierea armistițiului în Coreea, Conferința dela Berlin a celor 4 miniștri de externe și conferința dela Geneva au reprezentat noi succese ale tratativilor între marile puteri și ale forțelor păcii din lumea întreagă. Restabilirea păcii în Indochina a arătat că toate problemele litigioase pot fi rezolvate pe calea tratativilor și-a dat un nou avînt luptei pentru destinderea încordării internaționale și pentru consolidarea păcii.

Un deosebit interes pentru oamenii păcii din întreaga lume — indiferent care este credința religioasă pe care o mărturisesc — prezintă opelul adresat tuturor credincioșilor, de personalitățile religioase care au participat la conferința dela Stockholm între 19—23 iunie anul acesta, conferința internațională pentru slăbirea încordării în relațiile internaționale, la care au luat parte peste 250 de personalități, reprezentanți ai celor mai diverse organizații sociale, politice, religioase și culturale din 30 de țări.

În apel se spune: „Noi reprezentanții bisericilor din diferitele țări și ai diferitelor popoare — întrunindu-ne la conferința pentru slăbirea încordării internaționale, chemăm pe credincioșii din lumea întreagă, indiferent de religia căreia îi aparținem să facem în țările noastre, tot ceea ce ne stă în putință, pentru a realiza o înțelegere internațională, pentru a împiedeca folosirea armei atomice, termonucleare și a celorlalte arme de exterminare în masă și pentru a obține încetarea experiențelor cu bombe atomice și cu hidrogen.

Să folosim toate mijloacele ce ne stau la dispoziție pentru ca să triumfe spiritul tratativilor pașnice dintre țări, în rezolvarea tuturor divergențelor actuale, aceasta cerînd-o spiritul dragostei și al păcii, de care este pătrunsă orice religie”. În Uniunea Sovietică s-a construit și pus în funcțiune la 27 august a. c. prima centrală electrică pe bază de energie atomică. Aceasta arată nu numai superioritatea științei sovietice, ci și confirmă lupta consecventă a Uniunii Sovietice pentru interzicerea armelor atomice și termonucleare și folosirea energiei atomice numai în scopuri pașnice.

O altă problemă importantă, care poate fi rezolvată pe calea tratativilor, este problema unificării pașnice și democratice, a Germaniei de care e legată și problema securității europene. În privința aceasta propunerea Uniunii Sovietice de încheiere a unui tratat general de securitate europeană, în care să fie incluse și Germania Occidentală și R. D. Germană, este singura cale care duce la rezolvarea pașnică și a problemei

germane. Respingerea tratatului Comunității Defensive Europene de către parlamentul francez, arată că popoarele din Apus și-au dat seama de pericolul formării unui bloc militar occidental și reinvierii militarismului german și vor să înlăture acest pericol, cerînd guvernelor să pășească ferm pe calea tratativilor pașnice.

Respingerea tratatului C. D. E. a fost primită cu profundă satisfacție de către popoarele Europei. Mai ales că opinia publică europeană a fost permanent preocupată în cel mai înalt grad de întrebarea: există o cale pentru asigurarea unei asemenea securități în Europa? Evenimentele au arătat că această cale există. Că ea a fost indicată și luminată de Uniunea Sovietică, de istoricele propuneri ale guvernului Uniunii Sovietice privitor la tratatul pentru „asigurarea securității colective în Europa pe baza eforturilor tuturor statelor europene, care ar însemna un pas sigur pentru pace.

Este semnificativă în această privință cuvîntarea rostită în Adunarea Națională a Franței de Eduard Herriot. „Noi, a spus președintele de onoare a Adunării Naționale — dorim să avem o Europă iubitoare de pace, în care își vor găsi locul și Germania și Uniunea Sovietică. Trebuie să căutăm o rezolvare pașnică a problemelor litigioase din Europa și să pregătim nu o comunitate defensivă europeană, ci o altă Europă, unită și bazată pe apropierea de Germania ca și de Rusia”.

Fapte de necontestat atrag însă atenția popoarelor că forțele agresive ale imperialismului american nu vor să renunțe la planul reinvierii militarismului german și al creierii de coaliții separate agresive, plan pe care se axează întreaga politică „europeană” a Washingtonului. Includerea Germaniei Occidentale în pactul dela Bruxelles și în Uniunea nord-Atlantică — sînt încercări de a remilitariza Germania și a o transforma în focarul unui viitor război.

Dir popoarele lumii sînt ferm hotărîte să împiedece orice remilitarizare și acțiune războinică. Comentariile ziarelor și marilor cotidiene, declarațiile oamenilor politici de seamă și glasurile bisericilor din toată lumea, opun cu hărărire la acțiunea de intimidare voința dirză de pace și de reglementare normală a tuturor problemelor de coexistență a popoarelor.

Dacă acțiunea C. D. E. a căzut, va cădea desigur proiectul S. E. A. R. O. din Asia de sud est, la punerea lui în aplicare, în fața uriașului proces de renaștere ce se desfășoară în întregul orient. proces pe baza căruia stă voința tuturor popoarelor Asiei de a trăi în condiții de libertate și independență națională, de a-și rezolva ele însele problemele interne.

În lumina acestor realități, orice uneltiri ale imperialiștilor îndreptate împotriva popoarelor sînt sortite eșecului.

Franța și-a spus cuvîntul și cu ea urmează să și-l spuie răsplat rînd pe rînd toate popoa-

Comemorarea lui Ștefan cel Mare

La 2 Iulie 1954 s-au împlinit 450 de ani dela moartea lui Ștefan cel Mare, care a reușit la timpul său să întărească puterea Moldovei și să-i apere independența. Apreciindu-i-se multilateralitatea sa personalitate și dragostea sa pentru libertate, Academia R.P.R. a cinstit festiv figura marelui patriot și luptător contra asupririi otomane, prin mai multe ședințe dela București, Iași și Cluj, organizând apoi adunări publice la Iași și Suceava și dând spre publicare o colecție de documente care se referă la Ștefan cel Mare și la lupta poporului împotriva jugului otoman, pentru independență. La Podul Înalt din raionul Vaslui s-a așezat o placă comemorativă în amin-

rele. Lumea întreagă a fost trezită la realitate. Atmosfera politică internațională s-a schimbat. Una din piedecile ridicate în calea stabilirii unei păci trainice în Europa, a fost înlăturată. Calea tratativelor în vederea asigurării unei securități colective este mai netezită cu pînă acum. Toate popoarele, pînă și cele de sub tutela imperialismului apusean strigă, „nu înarmare — vrem Pace!”

In Asia Republica Populară Chineză — ca și pe plan internațional — reprezintă o forță în slujba păcii. Relațiile dintre R. P. Chineză, India, Birmania, Indochina, R. P. D. Vietnam, bazate pe principiul coexistenței pașnice, neagresiunii, neamestecului în treburile interne, independenței și egalității sunt modelul care își extinde raza de influență asupra tuturor țărilor asiatice.

De o însemnătate deosebită este propunerea prezentată la O. N. U. de Uniunea Sovietică pentru realizarea unui acord privitor la reducerea înarmărilor și la interzicerea armelor atomice și de nimicire în masă. Prin aceasta se dovedește încăodată consecvența politică de pace a U. R. S. S.

Am lăsat să se înșiruie aci această culegere de evenimente dintre cele mai recente și foarte importante, după părerea noastră desbătute în decursul anului acestuia, ce se înscrie pînă acum, ca cel mai bogat în realizările pe drumul păcii și securității generale.

Am făcut-o pentru a reimprespăta cunoștințele noastre a celor angajați în funcțiunea chemării sacerdotale colaboratori în lupta pentru binele poporului și pentru pacea a toată lumea, cum divinul nostru învățător ne îndrumă să lucrăm și să ne rugăm „pentru pacea a toată lumea...”

Căci noi toți urmînd porunciile Sfintei Evanghelii a Mîntuitorului Hristos, ne vom face o datorie de onoare din a spori rîvna în slujba păcii și a vieții fericite a tuturor oamenilor. Și alături de întregul nostru popor și conducătorii lui, nu vom cruța nici un efort, pentru a aduce stăruitor o contribuție de seamă la traducerea în viață a acelor rînduiri ce vor pacea.

In acest sens ne vom intensifica lucrarea și a) Ne vom ruga. b) Vom propovădui pacea a toată lumea; c) Vom lămuri dela om la om marile binefaceri ale ei; d) Ne vom strădui în toate sectoarele vieții sociale pentru sprijinirea lucrărilor de folos obșteșc; e) Vom colabora la îndeplinirea planurilor economice privitoare la ridicarea agriculturii în următorii 2—3 ani, pentru bunăstarea poporului nostru; g) Vom trăi în pace și pentru Pace.

Prot. Al. Florea-Medias

Mulțumire. I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae mulțumește pe această cale tuturor celor ce l-au felicitat de ziua onomastică și le împărtășește arhieriasca binecuvîntare.

Urare. Redacția și Administrația „Telegrafului Român” urează cititorilor și colaboratorilor sfintele sărbători ale Nașterii Domnului cu pace și cu bucurie, cu noi succese în cîmpul muncii duhovnicești și al luptei pentru pace.

tirea biruinței strălucite a lui Ștefan asupra turcilor, la 10 Ianuarie 1475.

A doua jumătate a secolului al XV-lea reprezintă una din perioadele importante ale luptei Moldovei pentru apărarea independenței sale împotriva jugului otoman. Ștefan cel Mare și-a pus priceperea sa politică și militară în slujba luptei pentru independența moldovei, împotriva cîmpitorilor otomani, bazînd se în această luptă pe forța și dorința de libertate și independență a maselor populare. În această împrejurare, Ștefan dă artei militare Moldovenești o cale nouă de dezvoltare, ridicînd-o la un nivel strategic și tactic. În ceea ce privește starea socială, Ștefan centralizează statul feudal, lovește în marea boierime, care stăpînea imense teritorii și deținea puterea economică, politică, judecătorească și militară pe întinsele ei domenii.

În opoziție de clasă cu această mare boierime se afla marea masă țărănească, țărani iobagi și țărani liberi-răzeși. Țirgoveștii voiau să elibereze orașele de obligații feudale. La rîndul lor, micii boieri și o parte conducătoare a bisericii avea ciocniri economice și politic-sociale cu marea boierime. De aceea Ștefan caută să slăbească puterea economică și politică a marilor boierimi bazîndu-și politica sa pe Țirgovești, pe micii boieri, pe biserică și pe răzeși, folosind ura țăranilor contra marilor boieri și a jugului otoman. Astfel el și-a putut asigura un sprijin popular în realizarea politicii sale, iar marea boierime a ajuns, prin organizarea micilor proprietăți țărănești ale slujitorilor domnești, printre moșiile lor, tot mai dependentă de organele administrative centrale ale domniei. Astfel, Ștefan cel Mare apare ca o figură înaintată, în latura social-politică, pentru că, după spusele cronicarului Ureche, el sorbea întotdeauna puteri noi din legătura sa cu poporul, și cînd îl biruiau alții, el nu pierdea nădejdea, ci întotdeauna se putea ridica iar.

În politica sa externă, Ștefan cel Mare a fost condus de dorința înțelegerii și a păcii cu toți vecinii creștini. Exemplu de aceasta este alianța sa cu regele George de Podiobrad al Cehilor de pe la 1465. Nu este deci vina sa, dacă a trebuit să-l înfrîngă pe regele ungar Matei Corvinul la Baia, în 1457, care-i învadásese țara; că în dese rînduri i-a sfărîmat pe tătari și pe turci, cari de trei ori ajunseră chiar sub zidurile cetății domnești dela Suceava; și că a distrus în 1497-oastea regelui polon Iob Albert, în pădurea dela Codrul Cosminului. Pentru aceleași motive a trebuit să intervină armat și în Țara românească, spre a o îndepărta de alianța ei cu turcii.

Pentru strălucitele sale biruințe asupra turcilor a fost numit de către brașoveni „atletul lui Hristos”, iar cronicarul polon Dlugosz îl numește „bărbat demn de admirat, care cel dintîi dintre principii lumii a repurtat o victorie atît de strălucită împotriva turcilor, încît el este cel mai vrednic să i se incredințeze mîslunea de conducător împotriva turcilor”, dar apusul european, reprezentat prin papa, Veneția și cîteva capete încoronate, a rămas surd la chemările lui Ștefan, pentru că prin puteri unite să zădărnicească expansiunea turcească în Europa. În aceste împrejurări, politica Moldovei lui Ștefan se îndreaptă în 1469 spre Ucraina, el căsătorindu-se cu Eudochia, sora cnezului Simion dela Kiev, și apoi se îndreaptă spre Rusia lui Ivan III (-1505) al Moscovei, prin încheierea, în 1485, a căsătoriei fiicei sale Elena cu Ivan, fiul țarului rus. Pentru aceste motive, Ivan III declară în 1499, că „noi suntem cu Ștefan voevod în unire și prietenie și cînd ne va da veste Ștefan voevod, că turcii au pornit împotriva lui și că are nevoie de ajutorul nostru, noi de asemeni vom sta pentru creștinătate contra păgînilor”. De aceea în 1503, sultanul Baiazid II recunoaște în textul unui ratat internațional, că „Moldova nu se

găsește în atîrnare politică față de imperiul otoman”.

Un sprijin însemnat l-a găsit Ștefan cel Mare în Biserica Moldovei, de cînd mitropolitul țării Teoctist I trecuse de partea lui, în 1457. Pentru a se apăra de propaganda catolică și de jefuire turcești, ierarhia moldoveană, reprezentată prin Mitropolitul de la Suceava și episcopii de Roman și Rădăuți, l-a sprijinit pe domnitor în toate acțiunile lui, iar Ștefan, la rîndul său a știut să prețuiască acest sprijin prin confirmări de drepturi și prin dani. Fiecare biruință a sa o pecetluisa prin ridicarea vreunui locaș de închinare sau a unei mănăstiri, fiind de toate 44, la cele 34 de biruințe ale sale.

Este vremea marilor mitropoliți ai Moldovei: Teoctist I (1477), ucenicul mult cunoscutului străduitor pentru ortodoxie mitropolitul Marcu Eugenicul dela Constantinopole, și a lui George cel Bătrîn dela Neamț (1511), ucenicul lui Teoctist, care se pare că a definit titlul mitropoliei astfel: „Mitropolia de Suceava și a Țării Moldovei”. În acest timp se înnoiesc marile ctitorii domnești, mănăstirile Putna (1469), Voroneț (1488), apoi Tazlău, Popăuți, Dobrovăț, Pingărați, Volovăț, Pătrăuți, Sf. Ilie, măn. Humor e înzestrată bogat și se ridică bisericile dela Arbore, Sf. Nicolae-Iași, Reusenii și aliele. Ele sunt purtătoare strălucite ale artei bizantine, adaptate specificului local și cu alte influențe, sub numele de „stilul moldovenesc”.

Monahii copiază în această vreme numeroase texte bisericești slavone, precum sint Evanghelia dela Humor și Evanghelia dela Putna, ferecate în argint și bogat ilustrate. Paralel se accentuează și apariția manuscriselor românești, precum este codicele Voronețean, apoi copia Psaltirii Scheiană din 1482, și noile traduceri cuprinse în Psaltirea Voronețeană și Psaltirea Hurmuzachi, de cari se folosește mai tirziu însuși diaconul Coresi. Paralel se răspîndește și scrisul rominesc în toate regiunile locuite de romini, dovadă fiind o serie de texte din acea vreme. Astfel sint, documentul lui Mohamed II din 1464, dat către negustorii poloni pentru a putea veni în Moldova; epistola „în scris valah” din 1475, trimisă din Turcia în Moldova; mențiunile în rominește a variatelor socoteli ale Sibiului, formula de jurămint din 1484 către regele polon Cazimir IV; scrisoarea boerului muntean Dragomir Udriște, de pe la 1490, către judele Brașovului și scrisorile românești ale unui preot din Săliște, din 1494, pentru consiliul municipal din Sibiu. În fine sint a fi pomeniți și traducătorii anonimi în rominește ai legendelor biblice și ai apocrifelor. Bunurile culturale sporesc mult prin contribuția creației populare.

La Mănăstirea Putna, la curtea domnească și la Neamț se scriu cronici ale epocii.

Ștefan nu uită nici regiunile rominilor ortodocși de dincolo de munți. De aceea cînd în 1475 el primește dela Matei Corvinul cetățile Ciceul și Cetatea de Baltă cu satele învecinate, el rînduiește aici, în înțelegere cu mitropolitul Teoctist, așezarea unui ierarh în regiune, numind-o „episcopia de Vad”, pentru care zidește o frumoasă mănăstire, și mai departe se îndreaptă privirea lui Ștefan. În 1502 el restaurează biserica mănăstirii Zografos dela Muntele Athos. Astfel faima bisericii ortodoxe de pe vremea lui Ștefan cel Mare trece peste hotarele țării, încît în 1484 țarul Ivan III apelează la Moldova și episcopul Romanului trimite la Moscova tipicul necesar pentru sfințirea marelui catedrale Uspenia.

Comemorarea a 450 de ani dela moartea lui Ștefan cel Mare constituie pentru noi un imbold la lupta pentru întărirea patriei noastre și pentru adîncirea continuă a legăturilor de prietenie cu toți vecinii, cari astăzi fac parte din marele legăr al luptătorilor pentru progres și pace în lume, în frunte cu Uniunea Sovietică

Prof. M. Șesan

Unificarea limbii liturgice

Istoricul act al reîntregirii bisericești din 1948, a restabilit pacea religioasă dintre frați, și acelulaș popor, fiii aceleiași biserici. În urma acestui eveniment epocal, și actul de desbinare religioasă dela 1698, a fost reexaminat sub diferitele lui aspecte și astfel a fost așezat într-o lumină mai justă. S-a stabilit definitiv că așa zisa „unire” n-a fost o convertire religioasă la Biserica Romei, a unei părți a Românilor ardeleni, ci o convenție pe baze economice, „o simplă alianță bisericească” cu Roma, papală, prin intermediul și silnicia Vienei habsburgice.

S-a neglijat însă pînă acum, să se cerceteze în mod științific și amplu, repercurșiunile nefaste, pe cari actul dela sfîrșitul sec. al XVII-lea, le-a avut asupra limbii liturgice. Studiul pînă. prof. Sp. Cindea, apărut recent în tipografia „Reîntregirea” și intitulat: „Limba veche liturgică și inovațiile introduse în ea de fosta Biserică unită” (p. 48) e merit tocmai să umple acest gol, în literatura noastră bisericească.

Distinsul autor folosind un bogat material documentar a reușit să aducă într-adevăr o prețioasă contribuție la unificarea limbii noastre liturgice. Valoarea științifică a acestui studiu, nu este întrecută, decît de actualitatea deosebită a subiectului tratat.

După ce se arată că „uniația” este rodul expansionismului habsburgic și papal, autorul fixează adevărul istoric că în sec. al XVII-lea, s-au pus temeliele limbii noastre liturgice, prin traducerea cărților de cult în limba română și prin săvîrșirea cultului în această limbă. Se subliniază ostenele tuturor celor cari au contribuit la încheierea limbii liturgice unitare, între cari se disting, diaconul Coresi și în deosebită mitr. Dosofteu, adevăratul „ctitor al limbii noastre liturgice”. Limba cărților bisericești, era limba poporului, cea vorbită și înțeleasă de toți „rumînii”. Principiul lingvistic, care triumfase acum definitiv și care cerea ca limba cărților bisericești, să fie înțeleasă de popor, fusese preconizat și de mitr. Simeon Ștefan în vestita-i predoslovie la N. Testament din 1648, în cuvinte răsperate: „Bine știu că cuvintele trebuie să fie ca banii, că banii aceia sînt buni cari îmblă în toate țările, așa și cuvintele acele sînt bune care le înțeleg toți. Noi drept aceia ne-am silit, de încît am putut, să isvodim așa cum să înțeleagă toți...”

Prin urmare, principiul limbii populare, fusese definitiv consacrat, în uzul cărților bisericești și al slujbelor dumnezeiești, în Biserica românească la anul 1698, cînd are loc „desbinarea” religioasă din Transilvania.

Cei trecuți la „uniație” au plecat cu o frumoasă zestre și au păstrat nealterat întreg patrimoniul spiritual de dreaptă credință și slujire ortodoxă, inclusiv limba liturgică, — și aceasta vreme de aproape două veacuri, dela 1698 pînă la 1865.

Fosta Biserică unită a păstrat atîta vreme limba liturgică în forma ei originală din 4 cauze: 1. Uniația s-a făcut cu condiția ca toată legea să stea pe loc. 2. Clerul unit înșelat în nădejdele lui după mai bine, nu s-a grăbit să schimbe ceva din „zestrea” ortodoxă, în care se născuse. În scurtă vreme cei trecuți și-au dat seama, că „privileghiurile” făgăduite au fost numai vorbe goale. Ei și-au dat seama în curînd că se găseau în aceeași „osîndă” — iobăgia — ca și frații lor rămași ortodocși. 3. În al treilea rînd, cînd s-a înfăptuit „unirea”, toate cărțile bisericești din Transilvania erau tipărite în Moldova și Muntenia. Stăpînirea bisericească de atunci nici nu avea posibilitatea să le înlocuiască cu altele. Multă vreme încă „uniții” și-au procurat cărțile trebuincioase tot dela București, Rîmnic, Buzău și Iași și chiar Blajul cînd a început să scoată din tipăritura lui cărți, a folosit meșterii tipografi din Principatele Romîne și traduceri

existente. Zadarnic a fost rescriptul M. Tereza din 18 VI. 1747, în care se spunea: „După cum am hotărît și mai înainte în ceea ce privește cărțile șimatice așa și acum poruncim prea grațios să nu se îngăduie aducerea de cărți șimatice din Moldova și Muntenia pentru uniți, ci dispunem, ca toate cărțile asemănătoare, îndată ce vor fi sosit la frontieră, la birourile noastre vamale, să se dea părinților ieziți pentru a fi revizuite sau cenzurate”, cărțile ortodoxe totuși treceau Carpații. Tot așa de inoperante s-au dovedit și decretul împărațului, repetat la 1768 și 1770. 4. În sfîrșit conducerea bisericească de atunci, s-a temut să facă vre o schimbare în textul cărților de cult, de frica unei revolte a poporului, după cum rezultă din consfătuirea ce a avut loc la Viena, în 1773 și la care participă și episcopul unit Grigorie Maior.

Mulțumită acestor împrejurări, s-a menținut și în Biserica unită, nealterată limba liturgică. Și pînă la 1865, în cărțile bisericești din Blaj, n-au pătruns nici măcar expresiile „Sfîntul Spirit” „Doamne îndură-te spre noi”, expresii cari aveau să devină mai tirziu esențiale și obligatorii pentru a marca deosebirea dintre „uniți” și neuniți.

Ca dovadă a acestui fapt, se aduce mărturia a 77 cărți tipărite la Blaj în acest interval și în cari nu se găsește nicio schimbare a limbii vechi folosite în cărțile de cult ortodoxe. De altfel, în acest interval, Blajul unit s-a mulțumit doar să retipărească cărțile ortodoxe, apărute la București, Iași, Buzău etc. Din acest punct de vedere, traducătorii și editori blăjeni din sec. al XVIII-lea, merită toată lauda, fiindcă au păstrat intactă unitatea limbii liturgice.

Între 1838 și 1863, nu s-a tipărit nimic la Blaj, din cauza revoluției din 1848 și pentru că Ferdinand al V-lea era un dușman hotărît al cărților românești și gata să dea chiar ordine pentru desnaționalizarea bisericilor, școlilor românești etc.

Șirul tipăriturilor, e reluat în 1865, dar de data aceasta, în condițiuni cu totul schimbate în ce privește limba bisericească

În acest timp, curentul latinist ajunsese la apogeu. T. Cipariu ca mare pontif și mentor în ale limbii, trona la Blaj. Și astfel sub influența curentului latinist, limba noastră liturgică, ajunsă la desăvîrșire, suferă acum o gravă abatere dela evoluția ei firească.

Latinizarea totală înseamnă nu numai apropierea de Roma, ci mai ales de catolicism prin romanitate.

Generațiile preoților, strîns legați de tradițiile religioase românești, dispărură. O nouă generație se ridică mai ales la conducerea centrală împregnată de spirit catolic, care în iperzelul ei papist, dacă nu s-ar fi temut de popor, ar fi încercat o catolicizare totală. Fiindcă o schimbare radicală, o catolicizare integrală era imposibilă în condițiile de atunci, s-a pornit latinizarea limbii liturgice, ca apoi sub masca ei, să se introducă în cult și-n conștiința credincioșilor, în mod progresiv și celelalte „deschilîniri”. Dacă, catolicizarea totală n-a fost cu putință, atunci s-a încercat cel puțin un surrogat, un simulacru de catolicism. Astfel s-au introdus în cult o serie de cuvinte, cărora li s-a dat un sens catolicizant, creînd cu tot dinadinsul o graniță artificială între frați, semne de ură și vrajbă confesională între fiii aceluiăș popor. Pe acest drum torțat, s-a mers pînă ce s-a „schilodit”, acel „fagure de miere al dulcei noastre limbi bisericești”, prefăcînd o într-o „limbă păsărească”, care frizează uneori absurdul și ridicolul, supărînd deadreptul auzul cu „vergură”, „mizericordioase”, „Tentăciune”, sau „că salariul nostru mult va fi în ceruri”, sau în sfîrșit, în loc să se spună „și vei rămîne afară cu cele cinci fecioare nebune”, să se zică: „și vei rămîne afară cu cele

cinci dame”... Dar dintre toate expresiile introduse, cele cari au ajuns la o tristă celebritate, au fost: „Sfîntul Spirit” și „Doamne îndură-te spre noi”, ce au devenit oarecum dogma „deschilînirii” dintre uniți și neuniți. Deaceia, după 1865 cărțile tipărite la Blaj, folosesc în mod sistematic și exclusiv, aceste cuvinte: Spicuirile pe cari le face autorul din 26 cărți tipărite la Blaj între 1865—1934, sînt concludente în privința aceasta. Cînd meditezi asupra lor, găsești că este deadreptul ridicol să învrăjbești un popor, să l angajezi în nesfîrșite lupte confesionale, să-l situezi pe baricade de cumplită adversitate, să-l surpi unitatea sufletească și să-l destrămi mereu pentru singura deosebire că unii se roagă zicînd: „Doamne îndură-te spre noi”, iar alții zic: „Doamne miluește ne”. În realitate, pe fondul unor inovații lingvistice, absolut inofensive în alte împrejurări și locuri, s-a jucat o adevărată tragedie, cînd un neam se sfîșie și se consumă în lupte fratricide, pentru niște cuvinte cărora li s-a dat o semnificație, o accentuare și o exclusivitate confesională.

„Mai sînt și alte multe” date însemnate în acest studiu, care trebuie cetit de toți preoții și de cit mai mulți din credincioșii mireni.

Ceea ce dă o greutate excepțională acestei lucrări, e faptul că autorul, în combaterea inovațiilor introduse în limba bisericească, se bazează în mare parte pe autori foști greco-catolici, cari în ce privește unitatea limbii liturgice au pledat pentru teza ortodoxă, adică pentru păstrarea limbii cultice populare. După ce au trecut 5 ani dela reîntregirea bisericească și deci dela dispariția vrajbei dintre frați, „a sosit vremea, și acum este” ca să plîvîm toate inovațiile nepotrivite introduse în limba liturgică, pentru ca să avem cu toții nu numai „Un domn, o credință, un botez” ci și o singură limbă bisericească, așa cum a fost pînă la 1865.

Și astăzi mai sînt cîntăreți și credincioși foști greco-catolici cari au cîntat în bisericile lor „duh” și „miluește” și își amintesc că „spirit” și... „îndură-te”, au fost introduse ulterior de copiii lor, care erau așa învățați de tinerii preoți. Aceasta între 1900—1915.

Dacă s-au rupt „pecețile”, nimic nu ne împiedică, ci totul ne poruncește, ca să ștergem și să topim în dragostea frățească și urmele lăsate de aceste nefericite „peceți” în graiul nostru bisericesc.

E adevărat că istoria veche bisericească, cunoaște cazuri, cînd creștinii s-au angajat în lupte pasionante, pentru un cuvînt ca celebrul „omousios”, cînd adausul unei litere afecta dogma dumnezeirii Fiului... Dar în cazul nostru, lepădarea unor expresii nepotrivite și tirziu introduse, nu periclitează, nicio dogmă, ci dimpotrivă numai ajută la uniformizarea graiului nostru liturgic. Căci „spirit” și „duh”, „miluește” și „îndură” sînt unul și acelaș lucru, precum „porumb” și „cucuruz”. Prin aceasta mai ales se consolidează „reîntregirea” noastră bisericească, care s-a dovedit așa de binefăcătoare pentru toți credincioșii. Deci, oricît de inofensive, ar fi în ele înșile aceste expresii, și oricît de echivalente în conținut, cu cele vechi ortodoxe, totuși trebuie lepădate din uzul bisericesc, pentru că au fost pricină de smînteală și vrajbă, între frați. „Cuiul lui Pepelea” n are ce mai căuta în Biserica unitară a neamului, mai ales pentru că ele au servit ca arma cea mai ascuțită și mai populară de luptă confesională, între frați, atîta vreme. Căci pentru credincioși aceasta era singura deschilînire dintre ortodocși și greco-catolici. Acum cînd una sîntem, păstrarea acestei deschilîniri nu-și mai are justificare.

Numai revenînd și în această privință la vechia și înțeleaptă tradiție unitară a limbii bisericești, vom putea să spunem că:

Limba noastră-i limbă sfîntă,
Limba vechilor cazanil.

Reunificarea limbii noastre bisericești, după un hiatus de cîteva decenii, e cel mai frumos omagiu ce-l putem aduce „legii strămoșești” la 6 ani de reîntregire bisericească. Aceasta nu mai este o chestiune de teologie sau filologie, ci de bun simț. E concluzia logică a unei premise date: ruperea pecetilor. Prof. A. Radu

Dare de seamă

I. Cassa de Ajutor reciproc al clerului

Casa de ajutor reciproc funcționează pe lângă Arhiepiscopia noastră în baza regulamentului publicat în revista Biserica ort. rom. Nr. 2—3/1953 și este condusă de pr. Ioan Velțan consilier administrativ economic ajutat de un consiliu special compus din preoții: Ioan Albu, Sibiu și Ioan Brote, Rășinar, iar diaconul Silviu Filimon în calitate de secretar numiți cu decizia Nr. 3238/953 a Consiliului nostru Arhiepiscopesc.

Casa de Ajutor reciproc are 868 membrii cari au contribuit în mod regulat și au plătit la timp toate obligațiunile cuprinse în Circulara Nr. 2261/952. Are trei funcționari cari sunt plătiți din fondurile ei proprii.

Întreaga activitate a casei de ajutor reciproc este îndrumată și supravegheată de înțelepciunea și dragostea părintească a I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae.

Bilanțul pe anul 1953 se prezintă astfel:

I. Active:

Cassa	Lei	0.38
Disponibil la Banca de Stat	"	9 812.43
Imprumuturi	"	332 063.85
Diversi debitori	"	1 119.35
Total	"	342 996.01

II. Pasive:

Capital (cotizații)	Lei	324 502.98
Diversi creditori	"	9 397.05
Tranzitorii	"	227.—
Dobinzi anticipate	"	8 579.15
Profit net reportat din anul 1952	"	207.83
Profit net pe 1953	"	82.—
Total	"	342 996.01

Conturile venituri și cheltuieli pe anul 1953.

Debit:

Ajutoare pentru înmormintări și diverse ajutoare	Lei	40 937.50
Salarii și sarcini sociale	"	14 429.82
Cheltuieli de birou	"	703.95
Diverse cheltuieli	"	861.55
Contribuții Arhiepiscopiei pentru întreținerea birourilor	"	1 500.1
Profit net	"	82.83
Total	"	58 514.75

Credit:

Cotizații la ajutorul mutual	Lei	41 913.75
1% cheltuieli de administrație după imprumuturi	"	4 509.50
Dobinzi	"	11 906.50
Taxe de înscriere	"	185.—
Total	"	58 514.75

a) Situația împrumuturilor acordate în anul 1953

Ianuarie	4	în valoare de Lei	3 400.—
Februarie	10	"	13 900.—
Martie	21	"	28 350.—
Aprilie	10	"	12 700.—
Mai	37	"	46 300.—
Iunie	18	"	23 500.—
Iulie	21	"	24 750.—
August	36	"	52 650.—
Septembrie	55	"	69 900.—
Octombrie	57	"	75 050.—
Noiembrie	42	"	61 950.—
Decembrie	50	"	37 500.—
Total . 341			447 950.—

Imprumuturile au fost acordate, ținându-se seamă de nevoile membrilor și de disponibilul avut la Banca de Stat a Republicii Populare Romine din Sibiu.

b) Ajutoare de înmormintare și diverse ajutoare
În cursul anului 1953 au decedat opt preoți membrii, familiile lor primind câte un ajutor de înmormintare Lei 2000, total Lei 16 000.

Au mai decedat patru soții de preoți membrii pentru care au primit câte un ajutor de înmormintare de Lei 1000 total Lei 4000.

S-au mai dat dif. rite ajutoare reglementare în sumă totală de Lei 20 937.50.

Totodată amintim că fondul de ajutorare preotesc s-a contopit în anul 1953 cu Casa de ajutor reciproc.

Informații

La sărbătorirea episcopului Müller. La 28 octombrie 1954, biserica luterană C. A. a sărbătorit pa episcopul ei Müller, cu ocazia împlinirii a 70 de ani. Acest eveniment s-a transformat într-o manifestare sărbătorească, nu numai a întregii biserici luterane, ci și a relațiilor frățești dintre toate cultele din R. P. R. Din partea Bisericii noastre au felicitat pe sărbătorit I. P. S. Mitropolit Sebastian al Moldovei, ca reprezentant al sf. Sinod și al I. P. S. Patriarh Iustinian, — și P. S. Teodor, împreună cu P. C. prot vicar Tr. Belasçu, ca reprezentanți ai Mitropoliei Ardealului și ai I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae. S-au reliefat în cuvântările rostite relațiile de armonie, reciprocă cinstită și colaborare ce au existat și există între cele două Biserici. Colaborarea aceasta se manifestă nu numai în conferințele interconfesionale, consacrate luptei pentru pace, ci și în parohii, pe teren.

Biserica Ardealului participând cu bucurie la sărbătoarea bisericii luterane C. A., urează înființării ei încă mulți ani de rodnică activitate bisericească și patriotică

Un nou cor bisericesc: Cu binecuvântarea I.P.S. nostru Mitropolit Nicolae a luat ființă corul mixt bisericesc, format din personalul salariat al centrului arhiepiscopesc Sibiu. Dirijorul noului cor este P.C. protos. A. Scurtu de la catedrala mitropolitană, fost profesor de muzică vocală la Școala Medie de Cântăreți Bisericești din Sibiu. Corul a pregătit imnele sf. Liturghii după: Gh. Cucu, Al. Podoleanu, G. Muzicescu, S. Barteneanschi, A. Arhangelchii, Gh. P. Brănești, și imne bisericești armonizate de P.C. Anatolie Scurtu. Acest cor a dat răspunsurile la sf. Liturghie în câteva sărbători și dumineci. El continuă să-și desăvârșască pregătirea și să-și mbogătească repertoriul. Munca și rezultatele dirijorului și coriștilor sint bine apreciate în cercurile bisericești din Sibiu.

La conferința de orientare a protopopiatului Sibiu din 30 august a. c., C. P. V. Boeru (Racovița), a susținut tema: „10 ani de la eliberarea Patriei noastre de către glorioasa armată sovietică”, iar C. păr. R. Moldovan (Veștem) a tratat tema: „Limba veche liturgică și inovațiile introduse în ea de fosta Biserică unită”. Ambele conferințe au fost ascultate cu deosebit interes

Din cele de mai sus rezultă marea importanță a Casei de ajutor reciproc în ajutorarea membrilor ei atât cu împrumuturi cât și cu diverse ajutoare în cazuri de deces și de boală.

II. Fondul de asigurare

Fondul de Asigurare funcționează pe lângă Arhiepiscopia noastră în baza Regulamentului publicat în Revista Biserica Ortodoxă Română Nr. 2—3/1953 și este condus de preotul Ioan Velțan, consilier administrativ economic ajutat de funcționarii arhiepiscopiei noastre.

În anul 1953 am bugetat suma de Lei 50 000 atât la venituri cât și la cheltuieli, din care s-a încasat suma de Lei 32 127.26. La cheltuieli nimic.

Din anul 1952 s-a reportat pe anul 1953 suma de Lei 5578.31.

Averea Fondului de Asigurare la 31 Decembrie 1953 este de Lei 37 705.57.

Fondul de Asigurare se alimentează din primele de Asigurare plătite de parohii.

La acest fond sunt obligate să se asigure toate parohiile și Mănăstirile din cuprinsul Arhiepiscopiei noastre.

Sibiu, la 3 decembrie 1953.

Președinte: Pr. IOAN VELȚAN

Consilier administrativ economic

Șef contabil:
OLGA MANGESIUS

și au suscitât discuții ample. În prima s-au arătat marile realizări economice, politice, sociale și culturale, ca și realizările bisericești dintre 1944—1954, și contribuția clerului la activitatea socială și lupta pentru pace; în cealaltă, evidențindu-se reîntregirea Bisericii ca evenimentul bisericesc cel mai însemnat dintre 1944—1954, s-a conchis că datoria preoțimii e de a lucra la desăvârșirea acestui act epocal, între altele și prin întoarcerea la vechea limbă liturgică, aceeași în Biserica ortodoxă și în fosta Biserică greco-catolică până la sfârșitul sec. XIX, și începutul sec. XX și deci prin înlăturarea inovațiilor latiniste de dată recentă. Dl. Lucaci, reprezentant al Sfatului Popular Raional, mulțumește preoților din Raionul Sibiu, pentru colaborarea lor efectivă la împlinirea sarcinilor de folos obștesc.

La 1 septembrie a. c. o nouă serie de preoți au început cursurile de îndrumare ciclul II, cei din arhiepiscopia Sibiului la Sibiu, cei din eparhiile Cluj și Oradea la Cluj. La ambele centre cursurile sunt predate de profesorii dela Institutul Teologic din Sibiu.

În Sibiu, după sf. Liturghie, a avut loc în Aula Institutului Teologic festivitatea deschiderii cursurilor. P. C. profesor Sp. Cindea, arată că preotul reprezintă pe Cristos și pe Ierarhul său în parohie și că rostul acestor cursuri este de a orienta pe preoți în activitatea lor bisericească și socială cu viața cea nouă din țara noastră. Relevă apoi marile realizări economice, sociale, culturale dintre 1944—1954 și evidențind libertatea religioasă din R. P. R. și relațiile de armonie dintre Biserică și stat, enumeră și realizările bisericești, între care epocalul act al reîntregirii. Dă expresie apoi convingerii că participarea preoților la cursurile de îndrumare se va vădi în intensificarea activității lor bisericești și social patriotice.

Vorbind în numele preoților cursiști P. C. I. Comșa (Or. Stalin), după care arată că cursurile de îndrumare începute acum 5 ani au dat roade însemnate în sinul preoțimii, care a muncit și muncește alături de popor, afirmă că Ciclul II al acestor cursuri va adânci brazda trasă la început și va ajuta preoțimea să fie la înălțimea vremilor pe care le trăim. Preoții, reîntorcându-se la parohii vor munci cu mai mult spor pentru mîntuirea credincioșilor, pentru propășirea patriei și pentru pacea a toată lumea.

I. P. S. nostru mitropolit Nicolae, arată că o bună pastorație a credincioșilor cere cu necesitate un cler bine regătit. De aceea I. P. S. Sa a inițiat cel dintâi curs pastoral și a pus la dispoziția preoțimii toate mijloacele necesare formării ei. Misiunea preotului este mîntuirea credincioșilor. El trebuie să se identifice cu idealul evangheliei, dar preotul trebuie să fie și alături de popor. El nu se poate izola de viața poporului. De aceea fără a schimba nimic din evanghelie, noi am sprijinit munca poporului și am colaborat cu hotărârile guvernului în lucrările de folos obștesc și lupta pentru apărarea păcii. Preoțimea a fost la înălțimea chemării sale, fiind un factor activ, nu numai în domeniul bisericesc, ci și în domeniul social. Mulțumește I. P. S. Patriarh Iustinian, On Guvern, corpului profesional și invoacă binecuvîntarea Domnului peste cursurile acestea.

Conferință interconfesională la Sărmaș: În 20 octombrie 1954 a avut loc la Sărmaș conferința interconfesională, la care au participat preoții ortodocși și reformați și deservenți ai cultelor neoprotestante din raion. Păr. I. Aldea în limba română și pr. H. Lorand în limba maghiară, au susținut tema: „Realizări în lupta pentru pace și pe plan economic în R. P. R., cu referire specială la proiectul de Directive pentru dezvoltarea agriculturii în următorii 2—3 ani”. Au participat la discuții: pr. ort. A. Bogdan, A. Mara, I. Iodea, V. Apostolescu, A. Biriș, A. Pop, pr. ref. B. Naghy, P. Ghyula și adv. I. Albu, P. C. Prot I. Bordea, făcând aprecieri asupra temei și a discuțiilor a arătat sarcinile preoțimii în campania agricolă de toamnă. D. I. Oșga, președintele Sfatului Popular Raional, a mulțumit reprezentanților cultelor pentru sprijinul acordat în campania agricolă de vară și a chemat preoțimea la colaborare în împlinirea sarcinilor fixate în proiectul de Directive Pr. I. Bercu și pr. ref. I. Herman au făcut raport de activitate pe anul 1953. Conferința s-a încheiat cu angajamentul deservenților cultelor de a contribui la reușita campaniei agricole de toamnă și la popularizarea între credincioși a obiectivelor și măsurilor agrotehnice prevăzute în proiectul de Directive.